

BRANDKÄRSTIDSKRIFT

N:r 6
Augusti

Organ för Svenska Brandkärernas Riksförbund.
Redaktion: Styrmansg. 1, Stockholm. Tel. 606308. Postg. 4870.
Redaktör och utgivare: Kapten Erik Gillner.

1937
19' årgången

SVENSKA BRANDKÄRERNAS RIKSFÖRBUND 1912—1937

Från förbundsbyggnaden 1912 till omorganisationen 1927.

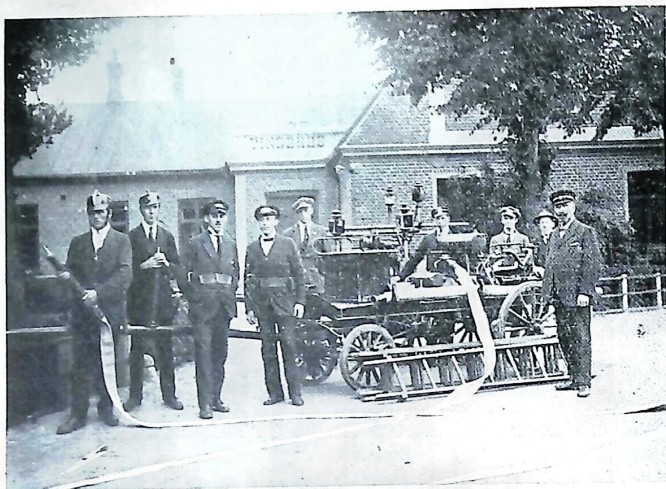
Först i början av nyare tid började man vidtaga anordningar mot eldfara, åtminstone i städerna, där en "allmän värnplikt" för brandsläckning infördes. Så småningom förbättrades brandredskapen, och det blev nödvändigt att vid sprutorna hava lämplig personal, var till av magistraten utvaldes villiga arbetskarlar bland stadens mantalsskrivna personer. Detta är begynnelsen till städernas frivilliga brandkårer, vilka under tidernas lopp övergått i yrkes- eller borgarbrandkårer.

Yrkesbrandkärernas medlemmar äro anställda med skyldighet att för avtalad tid odelat ägna sig åt brandtjänsten, och skall kåren vara kasernerad inom brandstation.

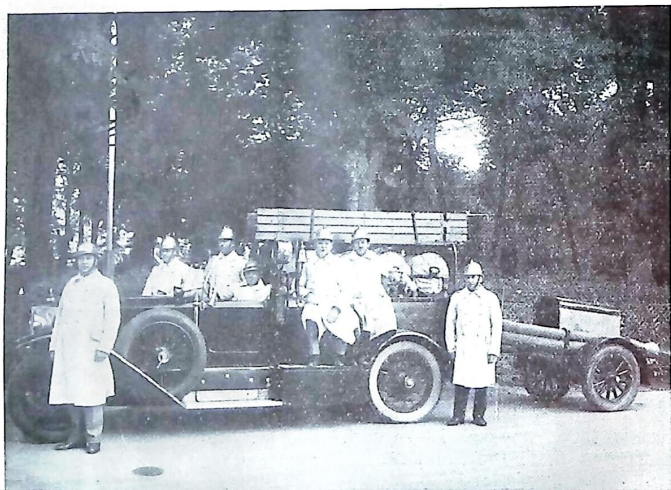
Borgarbrandkårens medlemmar äro för avtalad tid förbundna att vid sidan av sin borgerliga syssel-

sättning ägna viss tid åt brandtjänst och skola förmedelst ändamålsenlig alarmeringsanordning kunna inkallas till tjänst å varje tid av dygnet.

Förutom dessa typer av brandkårer finnas på landsbygden i vårt land frivilliga brandkårer i egentlig mening, som äro sammanslutningar av personer, vilka såsom arbetande eller understödjande medlemmar vilja medverka till åstadkommande av ett ändamålsenligt och bestående eldsläckningsväsen för bekämpande av eldsvådor och för räddning av liv och egendom inom visst samhälle, kommun eller by. De finansiera i regel sig själva, dels genom upptagande av årsavgifter från sina understödjande medlemmar, dels genom bidrag från kommuner ävensom anslag av de härads- och sockenbolag, inom

En frivillig brandkår från förbundets tidigare år.

Samma brandkår i nuvarande tid.

vars verksamhetsområde de äro stationerade, och dels genom basarer.

De första sådana frivilliga brandkärer på landsbygden organiserades i början av 1800-talet i Skåne. Rörelsen synes sedan hava avstannat; först på 1890-talet kan man spåra tillkomsten av några nya kärer. Något gemensamt band mellan de olika kårerna fanns icke. Detta syntes dock av många skäl önskvärt, varför i augusti 1908 i en del tidningar i Skåne infördes ett upprop till de frivilliga brandkärerna i detta landskap att giva sig till känna, enär man ville undersöka möjligheterna för en sammanslutning dem emellan för att sedermera med denna sammanslutning som utgångspunkt söka höja intresset för ett bättre ordnande av eldsläckningsväsendet på den skånska landsbygden. Den 1 nov. 1908 kom sålunda *Skånska Brandkårsförbundet* till stånd. Den utveckling, som förbundet på kort tid fick och de goda resultat, som de till förbundet anslutna kårerna under deras kamp mot elden vid flera tillfällen uppnådde, hade till resultat, att en frivillig brandkårsrörelse uppstod även i andra län.

Den frivilliga brandkårsrörelsens frammarsch i landet ingav Skånska Brandkårsförbundets ledande män den förhoppningen, att rörelsen skulle kunna vinna spridning över hela landet, i synnerhet inom de mera tätbefolkade och bebyggda provinserna, och att man borde söka få till stånd ett hela riket omfattande förbund av friv. brandkärer för att åstadkomma en viss likformighet i arbetet. I maj månad 1912 utfärdades en inbjudan till sammanträde i Stockholm den 22 juni 1912 i och för bildande av en sammanslutning i landet, *Sveriges Riksförbund av frivilliga brandkärer*. Inbjudningen var av följande lydelse:

"Varje år hemsökes vårt land av många och svåra eldsolyckor, som kräva sin dryga skatt av liv och

egendom. För att minska dessa stora nationalförluster har det sedan många år tillbaka på skilda ställen i vårt land, i synnerhet på Skånes landsbygd, arbetats för upprättande av frivilliga brandkärer, föreningar, som äro avsedda att lämna ordnad hjälp vid eldsvådor och likartade olyckor.

Då det är önskvärt att redan från början få en viss likformighet i detta arbete för den frivilliga brandkårsrörelsens utveckling, komma undertecknade att bilda Sveriges riksförbund av frivilliga brandkärer, vars mål skall vara:

att befrämja det frivilliga brandkårsväsendets enhetliga gestaltning i vårt land,

att utgöra ett föreningsband mellan de frivilliga brandkärerna, samt att verka för bildandet av nya kärer.

Varje välfrejdad person kan vinna passivt medlemskap i riksförbundet genom att erlægga en årsavgift av minst fem kronor. Då riksförbundets verksamhet särskilt i början är beroende av det understöd, som passiva medlemmar lämna, få undertecknade härmed rikta en varm värdjan till intresserade män och kvinnor att som medlemmar ingå i förbundet.

De, som önska få listor för anteckning av passiva medlemmar, kunna erhålla dem från någon av undertecknade Gabrielson eller Alburn.

Utan särskild kallelse äger konstituerande sammanträde rum å Grand hotell i Stockholm lördagen den 22 juni 1912 kl. 12 på dagen.

R. Dela Gardie,

Landshövding i Malmöhus län.

Louis De Geer,

Landshövding i Kristianstads län.

Oscar Gabrielson,

Major, ordf. i Skånska brandkårsförbundet, Hässleholm.

Carl Alburn,

Förvaltare, v. ordf. i Skånska brandkårsförbundet, Teckomatorp.

H. Tranchell,
Landskrona.
O. Åkeson,
Kamrer, Sekreterare i Skånska brandkårsförbundet, Teckomatorp.
Fritz Hallberg,
Landssekreterare i Malmöhus län.
C. F. Holmkvist,
Landshövding i Falu län.
C. Cedercrantz,
Landshövding i Kalmar län.
Hugo Hamilton,
Landshövding i Gävleborgs län.
A. Wachtmeister,
Landshövding i Blekinge län.
Gustaf Lagerbring,
Landshövding i Göteborgs och Bohus län.
A. Asker,
Landshövding i Hallands län.
Fabian De Geer,
Landshövding i Skaraborgs län.
J. P. Jespersen,
Ledamot av Riksdagens 2:a kammare.
Jöns Jönsson,
Ledamot av Riksdagens 2:a kammare.
Johan Jönsson,
Ledamot av Riksdagens 2:a kammare.
R. S. Hamilton,
Ledamot av Riksdagens 2:a kammare.
Gösta Tamm,
Ledamot av Riksdagens 1:a kammare.
Holger Fogelklou,
Brandchef i Hälsingborg.
H. Lindberg,
Brandchef, Hvilan pr Långebro.
Ivar Schultz,
Chef för Ystads frivilliga brandkår,
Ystad.
Alfred Bengtsson,
vice Chef för Marieholms frivilliga brandkär,
Marieholm.
S. A. Dencker,
Skånska brandkårsförbundets brandkonsulent, Landskrona.
Alb. Jönsson,
Brandchef i Trälleborg.
L. Fredricsson,
Chef för Wä frivilliga brandkärer,
Wä pr Kristianstad.
J. E. Allard,
Brandchef i Svedala.
And. J. Nilsson,
Ordf. i L. Isie frivilliga brandkår,
Södra Åby.
Lennart Bondesson,
Agronom, Svalöv."

Förutom tvenne inbjudare, fanjunkare S. A. Dencker och kamrer O. Åkeson, hade agronom G. Eliasson och köpman A. Åberg infunnit sig till sammanträdet. Dessa fyra herrar bildade den 22 juni 1912 *Sveriges Riksförbund av frivilliga brandkärer*. Stadgar, vilka utarbetats av en kommitté, bestående av Dencker samt kamreren i Östergötlands läns brandstodsbolag P. Tollin och drätselkamreren i Trälleborg E. Hansson, antogs och styrelse utsågs. Den fick följande sammansättning:

Landsh., greve R. Dela Gardie,
Major C. O. Gabrielsson,
Kamrer P. Tollin,
Fanjunkare S. A. Dencker,
Källarmästare A. Bengtsson,
Förvaltare C. Alburn,
Agronom L. Bondesson,
Agronom G. Eliasson,
Kamrer O. Åkesson.

Den 28 juni 1912 höll *Centralstyrelsen för Sveriges Riksförbund av frivilliga brandkärer* sitt första styrelsesammanträde, och utsågs då till ordförande landshövdingen, greve R. Dela Gardie, till v. ordf. major C. O. Gabrielsson, till skattmästare förvaltare C. P. Alburn och till sekreterare kamrer O. Åkeson. Vid sammanträdet tillsattes även ett arbetsutskott, och åt det samma uppdrogs att inkomma med en plan för förbundets finansiering samt uppgörande av förslag till normalstadgar för frivilliga brandkärer.

Enligt stadgarna skulle inom förbundet även finnas en myndighet benämnd "förbundsrådet", bestående av Centralstyrelsens ordinarie ledamöter, brandkårsförbundens ordförande och v. ordförande samt en ledamot från varje till förbundet ansluten brandkår. Dessutom ägde varje brandförsäkringsinrättning, som understödde förbundet med minst ett tusen kronor årligen, att insätta en ledamot. Detta råd skulle bl. a. utse

Centralstyrelse och revisorer, granska styrelseberättelse, bevilja ansvarsfrihet och bestämma plats för årsmöte etc.

År 1918 ändrades stadgarna så till vida att förbundsrådet avskaffades och dess funktioner uppdelades på Centralstyrelse och årsmöte.

Såsom delvis kommer att belysas i senare kapitel av denna redogörelse gick Riksförbundets utveckling under det första årtiondet tämligen långsamt. Vid hänvändelse till de lokala brandstodsbolagen angående bidrag till rörelsen fick man för övrigt den uppfattningen, att dessa bolag helst tycktes se att deras bidrag komme till användning inom deras eget verksamhetsområde och ej såsom tidigare överlämnades till Riksförbundet. På grund härav kom man under 1920-talet till den övertygelsen, att Riksförbundet borde omorganiseras och därvid en decentralisation verkställas genom utbyggande inom Riksförbundets ram av lokala länsförbund (provinsförbund). Dessa förbund skulle såsom lokalavdelningar av Riksförbundet inom sina områden verka för brandväsendets utveckling, i samarbete med alla brandkårer inom förbundet. Under sådana förhållanden borde Riksförbundets namn och stadgar ändras, så att även andra än frivilliga brandkårer kunde vinna inträde.

På grund härav uppdrogs den 23 aug. 1926 åt en kommitté, bestående av landshövding J. Nilsson, major R. Stridbeck och direktör G. Bylund,

att utarbeta en fullständig plan för konsulentverksamhetens ordnande samt Riksförbundets arbetsform med hänsyn tagen till dess indelning i länsförbund,

att undersöka, huruvida förbundets namn möjligen borde ändras för att underlätta icke frivilliga brandkårers inträde i förbundet,

att undersöka, huruvida Riksförbundets stadgar och dess normalstadgar för frivilliga brandkårer voro i överensstämmelse med den nya brandstadgans bestämmelser; samt

att utarbeta instruktion för konsulenterna.

Denna kommitté hade till Centralstyrelsens sammanträde i Halmstad den 13 aug. 1927 utarbetat förslag till nya stadgar, och beslöt Centralstyrelsen att, efter några smärre ändringar, förelägga det samma för årsmötet. En av samma kommitté utarbetad "Ekonomisk plan för Sveriges Riksförbund av frivilliga brandkårer fortsatta verksamhet" hänsköts även till årsmötet.

Ur planen må anföras följande:

"Konsulentverksamheten:

Det är önskvärt att konsulenten årligen besöker kårerna inom sitt distrikt samt att instruktionskurser för kårbefäl anordnas minst vart tredje år.

Arvodet till konsulenten bör stå i viss proportion till antalet kårer inom distriktet.

Under dessa förutsättningar och med utgående från 20 % ökning under året av antalet kårer till förbundet anslutna ha kostnaderna för konsulentverksamheten beräknats till Kr. 18,000:—.

Tidskriften.

Denna bör utkomma regelbundet minst 6 nummer årligen: utgifterna härför beräknas till Kr. 3,000:—.

Sekretariatet.

Till detsamma liksom till kostnaderna för konsulent utan distrikt för propaganda samt samarbete med Brandskyddsföreningen och andra korporationer beräknas Kr. 10,000:—.

Styrelsens reseersättningar och övriga utgifter Kr. 3,000:—.

Sammanlagt Kr. 34,000:—".

De erforderliga medlen skulle förbundet söka erhålla på följande sätt:

Årsavgifter från kårer och enskilda medlemmar	4,000:—
Statsanslag	10,000:—
Årsbidrag från brandförsäkringsanstalter	20,000:—
	<u>Kronor 34,000:—</u>

Riksförbundet skulle verka för att få till stånd länsförbund för i regel varje län, som under Riksförbundets ledning borde efter hand övertaga konsulentverksamheten. Där så skedde skulle länsförbundet från Riksförbundet erhålla bidrag, under förutsättning att konsulenten vore godkänd av Riksförbundet och i sin verksamhet följde de instruktioner, som utfärdats av Riksförbundet. Riksförbundets bidrag i sådana fall till länsförbunds konsulentverksamhet skulle beräknas på samma sätt som för Riksförbundets egen konsulentverksamhet, såvida bidragen från lokala brandstodsbolag inom länsförbundets område lämnades direkt till Riksförbundet. Skulle länsförbundet själv uppbära bidragen från sådana lokalbolag, borde dessa bidrags belopp likväl uppgivas till Riksförbundet, och skulle Riksförbundets bidrag till länsförbund i sådana fall i motsvarande grad minskas.

Till stöd för distriktskonsulenterna och för organiserande av Riksförbundets propagandaverksamhet borde, så fort ekonomien det tillåte, anställas en konsulent utan distrikt, vilken borde besitta nödig sakkunskap och auktoritet för att kunna bedöma konsulenterna och deras

verksamhet, utarbeta instruktioner och arbetsplaner. Denna post skulle med fördel kunna förenas med sekreterareposten, kanske också utan olägenhet med redaktörskapet för tidskriften. Sekretariatet borde vara förlagt till Stockholm. Sekreterare- och kassaförvaltareuppdrag kunde anförtros åt samma person, men i sådant fall skulle ordföranden eller någon annan person inom styrelsen utöva kontroll över förbundets ekonomi och kassaförvaltning.

Vid ordinarie årsmöte den 13 och 14 augusti 1927 godkändes de nya stadgarna, men skulle de för att bli slutgiltigt gällande definitivt antagas på extra årsmöte. Den ekonomiska planen godkändes.

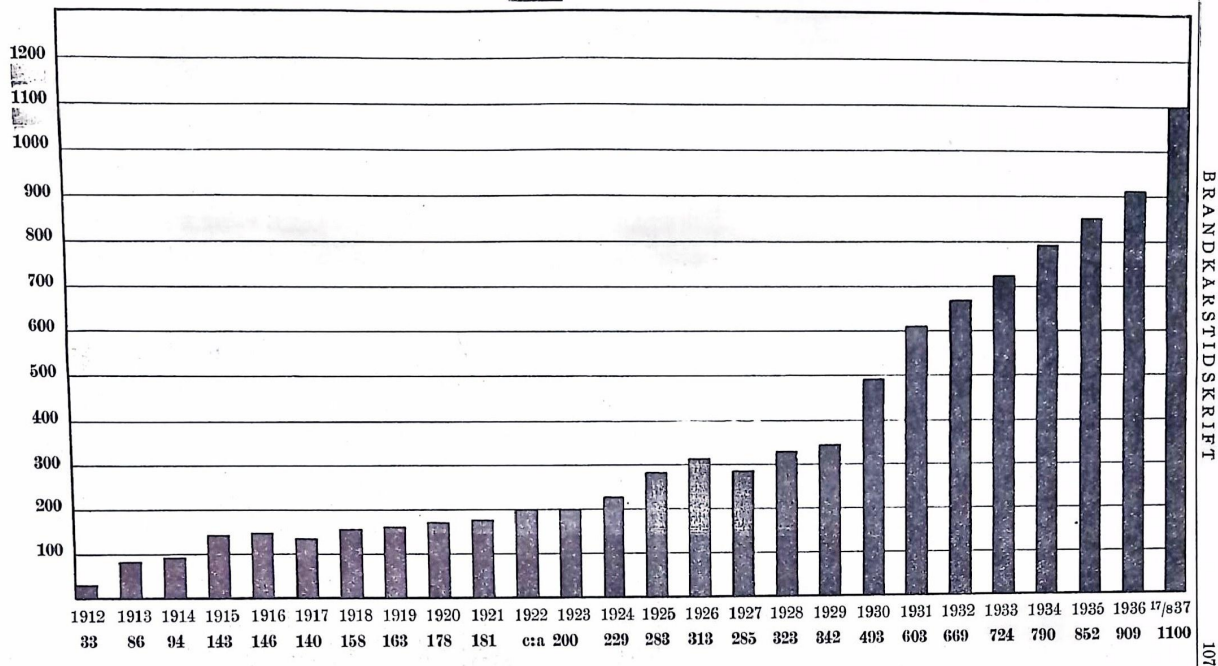
Vid detta sammanträde valdes till förbundets ordförande landshövding N. Edén i stället för landshövding Dela Gardie, som stod i tur att avgå och som undanbett sig återval. Landshövding Dela

Nuvarande styrelsen.

Från vänster Brandchef A. Hægström, överstelöjtnant R. Stridbeck, Landshövding W. Murray, Förbundets v. ordförande Landshövding J. Nilsson, Förbundets ordförande Landshövding N. Edén, Förbundets sekreterare Kapten E. Gillner, Förbundets kassaförvaltare Direktör G. Bylund, Rektor G. Eliasson, Direktör N. Nordengren, Domänintendent B. Nilsson.

Antalet till Svenska Brandkårens Riksförbund anslutna brandkärer 1912—1937.

Gardie utsågs därefter till förbundets hedersledamot.

På extra förbundsmöte med Sveriges Riksförbund av frivilliga brandkärer den 28 september 1927 blev förslaget till nya stadgar enhälligt antaget. Sålunda konstituerades nu *Svenska Brandkärernas Riksförbund*. Förbundets ändamål enligt de omredigerade stadgarna skulle vara att verka för utvecklingen av ett ordnat och betryggande brandväsen i vårt land, särskilt å dess landsbygd. På grund av beslutet om omorganisation ställde den vid senaste årsmötet valda styrelsen sina platser till förbundsmötets förfogande och valdes där- efter till:

Förbundets ordförande landshövding N. Edén, v. ordförande landshövding J. Nilsson. Övriga medlemmar i styrelsen landshövding C. A. G. Malmroth, landshövding N. G. Ringstrand, direktör P. Tollin, direktör G. Bylund, major R. Stridbeck, agronom G. Eliasson, häradsskrivare A. Hwasser.

Centralstyrelsen och verkställande utskottet fick en gemensam expedition i Stockholm, vars föreståndare blev förbundets nu helavlönade sekreterare, tillika redaktör för tidskriften och konsulent utan distrikt.

Den nyvalda Centralstyrelsen beslöt vid sammanträde samma dag att den nya organisationen skulle genomföras från och med den 1 januari 1928.

Det visade sig omedelbart att med omorganisationen följde en betydande stegring i verksamhetens omfattning och intensitet, vilken stegring även sedan dess all- jämt har fortgått. Vid omorganisationen funnos länsbrandkårsförbund i verksamhet i 6 län och cirka 300 brandkärer anslutna till Riksförbundet. År 1931 hade antalet vuxit till 14 länsförbund och 603 anslutna kärer, 1934 till respektive 16 och 790. Nu finnas länsförbund i 22 län och 1100 brandkärer tillhöra Riksförbundet.

Förbundsarbetets finansiering:

statsbidrag och anslag från brandstodsbolagen.

Sedan Sveriges Riksförbund av frivilliga brandkärer bildats, blev det en av dess första uppgifter att söka få de ekonomiska förutsättningarna för förbundets verksamhet i möjligaste mån tryggade. För detta ändamål gjorde styrelsen omedelbart efter förbundets konstituering hänvändelse åt två håll: dels till staten och dels till brandstodsbolagen med riksomfattande verksamhet, så väl tariffbolag som ömsesidiga.

Hos K. Maj:t hemställde styrelsen den 28 juni 1912 om ett stats-

bidrag å 5,000:— kr. för vart och ett av åren 1912 och 1913. Framställningen blev endast i så måtto bifallen, att förbundet av K. Maj:t erhöi hälften av det begärda beloppet, eller 2,500:— kr. för vardera året. I nov. 1913 förnyade förbundsstyrelsen sin begäran om ett årligt bidrag å 5,000 — kr., denna gång för tiden 1914—1919, men lyckades icke utverka någon höjning; statsbidraget begränsades fortfarande till 2,500:— kr., till en början för åren 1914 och 1915, och utgick sedermera med samma

belopp till och med 1922. Följande år, 1923, sänktes det till 2,000:— kr. och 1924 ända till 1,000:—. De förhoppningar, som riksförbundet ställt till statens ekonomiska stöd, visade sig sålunda endast i ringa mån hålla streck.

Även försäkringsbolagen ställde sig till en början ganska reserverade gentemot förbundsstyrelsens framställningar om anslag. Resultaten blevo det första året endast 1,000:— kr. från tariffbolag, 500 kr. från Allmänna Brandförsäkringsverket för byggnader å landet och 500 kr. från Östergötlands läns brandstodsbolag. Efter hand växte intresset något från detta håll, så att anslagen från brandstodsbolag år 1916 voro uppe i cirka 5,000:— kr. Under de följande åren t. o. m. 1927 växlade de mellan cirka 10,000:— kr. och 3,000:— kr. Tydligt motsvarade ej heller dessa understöd riksförbundets behov, i synnerhet då statsanslagen samtidigt så starkt understego förbundets beräkningar.

Finansieringens svaghet utgör givetvis en av de viktigaste förklaringsgrunderna till riksförbundets jämförelsevis långsamma utveckling under dess första femton år. I det förslag till omorganisation, som tillkom och antogs 1927, intog följaktligen den förutnämnda nya ekonomiska planen för verksamhetens säkerställande en synnerligen betydelsefull plats.

Den del av denna plan, som avsåg statsbidragets höjande till 10,000:— kr. pr år, mötte emellertid ännu större missträkningar än föregående hänvändelser till Statsmakterna. Centralstyrelsen i det reorganiserade riksförbundet ingick på hösten 1927 till Kungl. Maj:t med en utförlig framställning av verksamhetens betydelsefulla uppgifter i samhällets tjänst samt den beslutade nya organisationen jämte planen för dess finansiering och anhöll med stöd härav om statsbidragets höjning till det

i planen upptagna beloppet 10,000 kr. Kungl. Maj:t tog dock ingen hänsyn till förbundets motivering för ett högre statsbidrag utan föreslog, under hänvisning till att verksamheten vore av den art att den borde i huvudsak ekonomiseras av brandförsäkringsanstalterna, i proposition till riksdagen endast samma belopp som föregående år, 1,000:— kr. (till förbundets tidskrift), och detta blev även riksdagens beslut. När förbundet för budgetåret 1929—30 begränsade sina krav till 5,000:— kr. ställde sig Kungl. Maj:t lika avvisande och föreslog liksom förut 1,000:— kr., vilket blev riksdagens beslut. För budgetåret 1930—31 begärdes också ett statsanslag å 5,000:— kr. Av Kungl. Maj:t föreslogs även nu endast 1,000:— kr.; denna gång blev emellertid statsbidraget, på grund av motion av förbundets v. ordförande, landshövding J. Nilsson, av riksdagen höjt till 2,000 kr. För 1931—32 begärde förbundet ånyo 5,000:— kr., men departementschefen tillstyrkte och riksdagen beviljade blott 2,000:— kr. När förbundet för 1932—33 upprepade sin hemställan om 5,000:— kr., blev anslagsposten helt utsluten ur statsverkspropositionen; riksdagen beviljade dock på grund av enskilda motioner 2,000:— kr. För 1933—34 fann sig Riksförbundet, med hänsyn till det ansträngda finansiella läget, böra stanna vid en anhållan om 2,000:— kr., men Kungl. Maj:t ställde sig åter helt avvisande, och denna gång ansågos ej heller förutsättningar finnas för enskilda motioner; Riksförbundet blev sålunda nu utan varje statsbidrag. Sedan dess har förbundet sett sig nödsakat att tills vidare ej begära större statsbidrag än de 2,000:— kr., som beviljats vid 1930—32 års riksdagar, och även lyckats utverka detta belopp, till en början dock endast på grund av enskilda motioner — i statsverkspropositionen 1934 var ingen

sådan anslagspost upptagen, och i propositionen 1935 hade den satts till blott 500:— kr. För budgetåren 1936—37 och 1937—38 har däremot departementschefen tillstyrkt de 2,000:— kronorna, som också beviljats av riksdagen.

Såsom synes har hitintills endast en bråkdel av det statsbidrag, varmed Riksförbundets ekonomiska plan av år 1927 räknade, kunnat utverkas av statsmakterna.

Vida större framgång har förbundet haft med sina vädjanden till brandstodsbolagen om ökat stöd. Det ingick, såsom förut antytts, i planen att detta stöd skulle fördelas på två linjer: från lokala brandförsäkringsinrättningar — läns- härad- och sockenbolag — till länsförbund och brandkårer inom vederbörande område, från "riksbolag" huvudsakligen till den centrala organisationen. I båda dessa hänseenden har planen kunnat, frånsett ett eller annat undantag, lyckosamt genomföras. Länens brandkårsförbund ekonomiseras i stort sett av de lokala bolagen, som även i växande utsträckning lämna såväl direkta bidrag som lån på gynnsamma villkor till brandkåreerna inom sina verksamhetsområden för inköp av brandmateriel, byggande av brandstationer, anordnande av brandbrunnar m. m. De belopp,

som på detta sätt komma länsförbunden till godo, beräknas till sammanlagt omkring 50,000:— kr. Från Riksbolagen erhöles det centrala förbundet under de första åren efter omorganisationen i runt tal 12,000:— kr., till största delen såsom fastställda årliga understöd. När detta belopp med förbundets hastiga tillväxt och den därav oundvikligen följande ökningen av kostnaderna för dess verksamhet visade sig otillräckligt, ingick centralstyrelsen, på förslag av kassaförvaltaren, direktören Bylund, år 1936 till såväl tariff- som nontariffbolagen med en anhållan om 50 % förhöjning å ditillsvarande bidrag. Denna hemställan blev också av så gott som samtliga ifrågavarande bolag bifallen, varigenom Riksförbundets årsanslag från dessa anstalter nu ökats till 18,000:— kr. Det är för förbundet en stor tillfredsställelse att kunna i sin 25-årsberättelse annotera detta betydelsefulla framsteg.

Med särskild tacksamhet bör även omnämnas den frikostiga donation å 25,000:— kr., som Allmänna Brandförsäkringsverket för byggnader å landet vid hugfästade av sin 150-åriga tillvaro 1932 överlämnade till Riksförbundet för främjande av dess verksamhet.

Konsulentverksamheten.

Vid bildandet av Sveriges Riksförbund av frivilliga brandkårer fanns endast ett lokalt brandkårsförbund och 30 brandkårer att ansluta till Riksförbundet. En av styrelsens första uppgifter var därför att söka få till stånd nya kårer och sammansluta dem uti förbundet. Det blev nödvändigt att anställa en

lämplig person som kunde verka i detta syfte och tillhandagå med råd och upplysningar samt arbeta för brandväsendets förbättring i de anslutna kåreerna. Till denna befattning, som fick benämning konsulent, utsågs fanjunkare S. A. Dencker, vilken med stor energi ägnade sig åt sitt kall, intill sin

avgång den 1 okt. 1917. Vid denna tid voro till förbundet anslutna 140 brandkärer.

Till konsulent efter fanjunkare Dencker utsågs t. f. v. brandchefen i Göteborg, E. Enander, som dock ej kvarstod längre än till den 1 jan. 1918. Centralstyrelsen beslöt sedermera på ett sammanträde den 9 jan. 1918 att befattningen som förbundets konsulent ej omedelbart skulle tillsättas, men att överenskommelse skulle träffas med brandchefen i Landskrona, Tell, v. brandchefen i Ystad, Hæggström samt f. v. brandchefen i Västerås, C. Sjökvist att biträda Centralstyrelsen med inspektion av brandkärer. Herrar Tell och Hæggström åtogo sig uppdraget.

Någon ordnad rikskonsulentverksamhet förekom sedermera icke i förbundet förrän i september 1927, då ryttmästare A. Hæggström — efter omorganisationen 1927 — utsågs till sekreterare och konsulent utan distrikt. Under mellantiden hade en del brandkårsförbund i länen bildats och hos desamma anstälts särskilda konsulenter. Dessutom biträdde förbundet i sitt arbete av brandbefäl i skilda delar av landet.

År 1929 efterträddes ryttmästare Hæggström av nuvarande sekreteraren.

Konsulentverksamheten är nu ordnad så, att förbundets sekreterare tjänstgör som rikskonsulent och inom varje länsbrandkårsförbund verkar en eller två länskonsulenter.

För konsulenterna gäller nedanstående instruktion:

Allmän instruktion för brandkonsulenter

antagen av Svenska Brandkärernas Riksförbunds Centralstyrelse den 8 dec. 1928.

1. Brandkonsulent antages av det brandkårsförbund, inom vilket hans verksamhet skall utövas, sedan centralstyrelsen i Svenska-Brandkärernas Riksförbund lämnat sitt godkännande till valet.

2. Brandkonsulent står närmast under sitt brandkårsförbunds styrelse eller ev. dennes arbetsutskott. Konsulents förbindelse med Riksförbundet sker i regel genom nämnda styrelse eller utskott.

3. Brandkonsulentens uppgift är att i enlighet med sin närmaste myndighets närmare bestämmelser:

- a) Sätta sig in i de inom brandkårsförbundet rådande förhållandena beträffande eldsläckningsväsendet, taga kännedom om platser, varest eldsläckningsväsen i första hand behöver organiseras, ordna förbindelse med redan förtliga brandkärer samt att med ledning härav uppgöra en plan för konsulentverksamhetens lämpligaste fullgörande under viss period framåt, och bör i denna plan ingå, att besök göres hos varje brandkår minst en gång årligen.
  - b) Väcka intresse för brandväsendets organisation å platser, där sådant saknas, genom att sätta sig i förbindelse med därvarande personer, föranstalta om offentligt möte å platsen och därvid hålla föredrag samt biträda med brandväsendets förverkligande.
  - c) Bistå de brandkärer, som därom göra framställning, med opartiska råd och upplysningar angående brandmaterials anskaffande, med hjälp för organisationen och med övningar för brandkärans utbildning till duglig släckningskår.
  - d) Biträda eller leda av Brandkårsförbundet anordnade instruktionskurser.
4. Brandkonsulent skall i enlighet med sin närmaste myndighets bestämmelser:
- a) Avgiva rapporter till Brandkårsförbundet och Riksförbundet.
  - b) Utarbeta förslag, utlåtanden m. m. som med nämnda myndighet överenskommit.
  - c) Deltaga uti av Brandkårsförbundet eller Riksförbundet anordnade sammankomster, möten och kurser.

5. Brandkonsulent är redovisningsskyldig för emottagna medel och materialer.

6. För att brandkonsulentens verksamhet skall vara och få anses som fullt opartisk bör brandkonsulent icke vara ombud för firmor, som försälja redskap, material m. m., som ingå i brandkärernas upphandling.

7. Vid besök hos brandkår, som icke påkallat brandkonsulentens biträde, får konsulent icke göra sig gällande som inspekterande, men väl begära de upplysningar han för sin kännedom om förhållandena kan anses behöva.

8. För län, där brandkårsförbund ännu icke finnes, ordnas brandkonsulentverksamheten av Centralstyrelsen för Svenska Brandkärernas Riksförbund i tillämpliga delar enligt denna instruktion.

Dessutom har Centralstyrelsen i och för underlättande av konsulenternas arbete utarbetat ett P. M. angående allmänna riktlinjer för verksamheten inom brandkårsförbund för län och landskap av följande lydelse:

P. M.

Angående allmänna riktlinjer för verksamheten inom brandkårsförbund för län eller landskap.

Centralstyrelsen för Svenska Brandkärernas Riksförbund har uppgjort en arbetsplan att tjäna till ledning för Centralstyrelsen själv och dess verkställande organ. I samband härmed har ansetts önskvärt att även sammanställa några motsvarande kommentarer till stadgarernas kortfattade bestämmelser om brandkårsförbundets uppgifter, ägnade att något mera utveckla de allmänna riktlinjerna för dessas verksamhet. Centralstyrelsen är givetvis medveten om att denna sammanställning väsentligen innehåller sådant, som brandkårsförbunden redan torde uppmärksammat, men hyser dock den förhoppningen, att den sålunda givna systematiserade överblicken över deras arbetsfält skall kunna bli till nytta.

1. Organisation av brandkårer omfattar såväl nybildning på sådana platser där förutsättningar härför finnas, som organisatoriska förbättringar av redan befintliga kårer. Detta grundläggande organisationsarbete bör bedrivas efter en genomtänkt plan, så att brandkårsförbundens verkställande utskott för varje år uppgöra en förteckning på de orter, där ett ingripande under året anses närmast påkallat.

2. Råd och upplysningar från verkställande utskott och konsulenter till brandkärerna äro regelmässigt behöfliga. Därvid bör särskilt tagas sikte på frågor om nya brandordningar, reglementen och instruktioner inom brandväsendet, samt kärernas behov av opartiskt bistånd vid anskaffandet av materiel.

3. Personliga besök av brandkonsulenter hos kärerna böra ske i största möjliga utsträckning — helst en gång om året — för att uppehålla en omedelbar kontakt med det lokala arbetet och befordra dess rationella bedrivande (se 7 a här nedan).

4. Till stödande av brandkärernas ekonomi torde brandkårsförbunden kunna medverka genom att hos lokala brandstodsbolag (för härad och socknar) påvisa såväl genom broschyrer och redogörelser som genom muntliga upplysningar den direkta nytta, som dessa försäkringsan-

stalter hava av dugliga brandkårer inom sina områden, och befordra framställningar om anslag till kärerna. Så har med framgång skett inom Skånska Brandkårsförbundet i det att dess styrelse haft sammanträde med representanter för brandstodsbolagen på skånska landsbygden, och de därvid förda överläggningarna hava givit goda utsikter till årliga anslag från de lokala bolagen, såväl för brandkårsförbundet som för de särskilda brandkärerna. Brandkårsförbunden kunna även bistå brandkärerna vid de fester, som anordnas för insamlande av medel, genom att anskaffa sakkunniga föredragshållare och om möjligt tillhandahålla lämpliga bilder till belysande av föredragen.

5. Brandkårsförbundets årsmöten böra anordnas så, att de bli va verksam medel till upplysning och propaganda för brandväsendet. Det synes önskvärt att vid varje årsmöte giva en konkret och gärna detaljerad redogörelse över föregående arbetsårs resultat samt en överblick över närmast förestående uppgifter. I mötesprogrammet böra även ingå föredrag och diskussioner över aktuella frågor samt uppvisning och demonstration av brandmateriel.

6. Samarbete med andra organisationer och föreningar, som på ett eller annat sätt kunna intresseras i brandkårsarbetet, bör planmässigt sökas av brandkårsförbunden (och de lokala kärerna). Förutom de lokala brandstodsbolagen, som förut nämnts, samt kommunala myndigheter (särskilt brandstyrelser) kunna ifrågakomma föreläsningföreningar, tekniska föreningar, industriella sammanlutningar, arbetarorganisationer och jordbrukarorganisationer m. fl.

7. Den praktiska brandkårsutbildningen måste befrämjas och stimuleras av brandkårsförbunden. Det måste ständigt fasthållas att organisation av kårer icke är nog, utan organisationens effektivitet lika nödvändig. Såsom uppgifter för brandkårsförbunden i sådant syfte anbefallas:

- a) övningar vid lokala kårer — förutom yrkesbrandkårer — anordnas under brandkonsulentens personliga ledning i den utsträckning brandkårsförbundens och kärernas ekonomi medgiver, om möjligt årligen, samt planläggas så, att arbetet inriktas på såväl brandkårsbefällets undervisande (utbildningsmetoder, brandmaterielens skötsel, eldsläckningsledning och utförande, vattenanskaffning), som även manskapets utbildning, (brandredskapens funktioner och rätta användande med växlande tillämpningsuppgifter);
- b) instruktionskurser för personal från de till förbundet anslutna kärerna, förlagda till någon större brandkår

- med god organisation och materiel (angående ämnen för sådana kurser hänvisas till bilagt programutkast);
- c) förmedling av brandmäns tjänstgöring vid större brandkår, där tillfälle här till yppar sig och medel kunna beredas, exempelvis genom att brandbefäl vid mindre kårer få genomgå någon tids utbildning vid större kår och lämpliga brandmän från mindre kårer få vikariera under ledighet för de större kårernas fast anställda personal;
- d) tillhandahållande av lämplig litteratur angående utbildningsfrågor. F. n. finnes det av Riksförbundet och Brandskyddsföreningen gemensamt utgivna utbildningsreglementet samt dessutom följande broschyrer, utgivna av Riksförbundet:
- N:r 1. Om brandslangar och deras behandling.
- N:r 2. Grunder och principer för brandväsendets ordnande i våra samhällen och på landsbygden.
- N:r 3. Allmänna grunder och förfaringsätt vid eldsläckning.
- N:r 4. Eldsvådors förebyggande. Handledning för brandcheferna i våra mindre samhällen.
- N:r 5. Några ord om brandsignaleringsens betydelse för brandskyddet.
- N:r 6. Allmänna synpunkter för brandkårsövnings anordnande vid de mindre brandkåren.
- N:r 7. Förlagsritningar till spruthus och brandstationer.
- N:r 8. Fabriks- och Bruksbrandkårens organisation och utbildning. Skogseldsläckning.
- N:r 9 Instruktion för motorsprutskötare.
- e) råd och upplysningar i utbildningsfrågor från verkställande utskott och brandkonsulenter till de lokala brandkåren, när helst därtill gives anledning.

Förlagsprogram för brandkårsförbundens instruktionskurser.

1. Kursernas ändamål skall vara:

Att bereda brandbefälet insikter i deras uppgifter för ledning av: släckningsutförandet, brandkårens utbildning och brandkårens organisation samt giva dem inblick i den för brandskyddet nödiga förebyggande brandskyddsverksamheten,

att bereda brandmännen grundläggande kunskaper i olika brandredskaps konstruktion, ändamål och användande samt uppträdande på eldsvådeplatsen, samt

att delgiva samtliga deltagare kännedom om ny redskap, nya rön och desammas användbarhet.

2. Kursernas utförande.

a) Undervisning, teoretiskt och praktiskt i:

Släckningsarbetets ordnande i allmänhet och i speciella fall på olika uppgiftsplatser eller teoretiska exempel, belysta genom små tillämpningsuppgifter under olika förutsättningar och förhållanden med användande av teckningar och påfästbara redskapsfigurer.

Uppgörandet av planer för utbildningen av olika brandkårer. Redskapskännedom, anskaffningskällor och prisuppgifter.

Brandchefens förebyggande verksamhet under brandsyneförrättningarna.

Den förebyggande verksamheten i övrigt under angivande av den litteratur, som bör användas beträffande olika fall.

Sprutors utnyttjande för ernående av bästa effekt.

Livräddningsarbetet i allmänhet och i speciella fall samt olika livräddningsredskaps lämplighet vid skilda fall.

Personligt hanterande av olika redskap.

b) Föredrag över frågor, som äro aktuella, och böra klarläggas dels för mera erfarna brandmän och dels för de mindre erfarna.

c) Diskussionsfrågor angående olika ämnen, varvid en del böra framkomma från brandkårens själva.

d) Besök i elfarliga inrättningar och elfarliga utplag och studier angående vad som gjorts och vad som borde göras där, grundade på specialförhållanden beträffande fabriken, råmateriel m. m.

e) Besök hos närgränsande brandkårer för studier av deras organisation, materiel och anordningar.

Konsulentverksamheten är en av de viktigaste formerna för förbundets arbete, och det är därför av mycket stor betydelse att respektive länsförbund anställa väl kvalificerade och lämpliga konsulenter. Det är genom konsulenternas arbete som nya kårer skola organiseras och redan befintliga vidmakthållas och effektiviseras.

För närvarande är antalet konsulenter 25, till större delen aktiva eller f. d. aktiva brandbefäl i större och medelstora städer. Centralstyrelsen har noggsamt beaktat att en viktig förutsättning för att konsulenterna skola kunna hålla uppe

de lokala brandkårerna är att de oavsläktigt bli delaktiga av nya uppslag och rön inom brandväsendet, så att de fackmässigt följa med den nu så snabba utvecklingen i största möjliga grad. För att möjliggöra detta anordnas sedan år 1930 årligen i samband med Riksförbundets årsmöte brandkonsulentmöten, vid vilka föredrag hållas angående aktuella brandsläckningsspörsmål, meddelanden lämnas om nyheter å det brandtekniska området samt diskussioner äga rum beträffande verksamhetens bedrivande.

Såsom ett belysande exempel på konsulentverksamhetens intensitet må anföras att år 1936 utförde konsulenterna icke mindre än 864 inspektioner av brandkårer, varjämte besök gjordes å 84 platser i och för organisation av nya kårer.

I allt större utsträckning hava Riksförbundets konsulenter på varnare tid tagits i anspråk av respektive länsstyrelser för vissa utredningar och inspektioner. Konsulenterna hava även i sina län inspekterat sjukhus, ålderdomshem och skolor samt andra inrättningar, lydande under landstingen.

Instruktionskurser och meddelanden från "Arbetskommissionen".

Inom Riksförbundets ledning fann man det snart nödvändigt att även mera direkt än genom konsulenternas inspektioner bereda befäl och manskap vid de frivilliga kårerna erforderlig yrkesutbildning. I detta syfte anordnades av Riksförbundet *instruktionskurser* i skilda delar av landet, den första i Teckomatorp år 1914. Men allt eftersom kårernas antal växte visade det sig omöjligt att anordna sådana kurser gemensamt för alla kårer. Länsförbunden fingo då övertaga omsorgen om instruktionskurserna, och numera äga sådana årligen rum inom de flesta länsförbund med ekonomiskt understöd av centralorganisationen.

Kurserna, vilkas längd varierar mellan 3 och 8 dagar, hava omfattats med mycket stort intresse av deltagarna. Man torde kunna beräkna att minst 300 brandmän årligen få utbildning genom dessa instruktionskurser. De utgöra ett

mycket viktigt led i förbundets verksamhet; det är naturligtvis icke tillräckligt att brandkårer bildas och lämplig materiel anskaffas, utan även nödvändigt att kårerna erhålla kännedom om huru denna materiel skall rationellt användas och skötas.

Program för en 3 dagars instruktionskurs återgives här nedan:

kl.	1:sta dagen.
11	Anmälan i vakten å brandstationen.
11,15—12	Eldsläckningstaktik (föredrag).
12—1	Uppehåll för måltid.
1—2	Instruktionsövning — stegar.
2—3	Instruktionsövning — slang och slangvård.
3—4	Kemiska eldsläckningsapparater, pyttssprutor (föredrag).
4—5	Tillämpningsövningar — stegar och slang.
	2:dra dagen.
9—10	Instruktionsövning — livräddningsredskap.
10—11	Biografer och tillfälliga filmföreläsningssalor (föredrag).
11—12	Skumsläckning (föredrag).

- 12—1 Uppehåll för måltid.
 1—4 Den moderna motorsprutan, friktionsförluster i slangledningar, seriekoppling av motorsprutor. (Föredrag och övning).
 4—5 Brandsignalering (föredrag).
 5—6 Allmän diskussion.

3:dje dagen.

- 9—10 Tillämpningsövningar, motorsprutor, stegar slang.
 10—11 Utryckningsplaner (föredrag).
 11—12 Rökskyddsapparater (föredrag).
 12—1 Uppehåll för måltid.
 1—2 Utbildningens bedrivande vid en mindre brandkår (föredrag).
 2—3 Diverse redskap för släcknings- och räddningsarbetet.
 3—4 Brandsyn (föredrag).
 4—5 Instruktionsövning — brandsegel, bedömningsövningar m. m.

Man kan med fog säga att de utbildningskurser, som ägt rum, medfört påtagliga och goda resultat. Det är glädjande att se, med vilken snabbhet och effektivitet flertalet mindre brandkårer nu arbeta.

Ytterligare ett organ för instruerande av de lokala kårerna har tillkommit under senare år, nämligen *arbetskommissionen*. Den tillsattes i anslutning till en ingiven motion, den 21 okt. 1930 av Riksförbundets verkställande utskott och fick till uppgift:

- att följa utvecklingen och taga kännedom om nyheter beträffande släcknings- och livräddningsredskap,
- att i viss mån företaga prov med dylik redskap,
- att verka för standardisering av brandredskap,
- att utarbeta förslag till normgivande fordringar på redskap och material för dylik redskap,
- att uppgöra utrustningsplaner för brandbilar,
- att i mån av arbetets fortgång lämna meddelandena om kommissionens utredningar och förslag, samt
- att vid Riksförbundets årsmöten avgiva sammanfattande redogörelse över kommissionens arbeten.

Till ledamöter i kommissionen utsågos: brandchefen i Borås, överstelöjtnant R. Stridbeck, Riksförbundets sekreterare Kapten E. Gillner, vice brandchefen i Stockholm H. Sellén och brandkaptenen i Göteborg N. Grönvall.

Kommissionen har för sitt arbetes fullgörande och för åstadkommande av när-

mare tillgänglighet för fabrikanterna i landet uppdelat sig på tvänne grupper, den södra gruppen bestående av ledamöterna Stridbeck och Grönvall samt den norra gruppen bestående av ledamöterna Gillner och Sellén.

På vardera gruppen uppdelas av kommissionen de ärenden, som skola behandlas, och när resp. grupp därefter verkställt utredning och uppsatt förslag, slutbehandlas varje ärende av kommissionen i dess helhet, varefter ärenden utsändas i numererade meddelanden till landets brandkårer såsom bilagor till "Brandkärstidskrift".

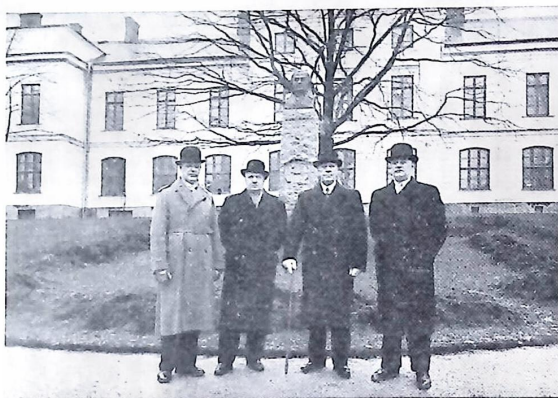
Detta utgivande i form av särskilda meddelanden avser att bereda brandcheferna möjlighet att sammanföra samtliga meddelanden i mån av deras utgivande i samlingspärm och härigenom sedan hava dem tillgängliga, när helst så erfordras utan att med besvär behöva söka fram dem, vilket skulle bliva fallet om de delgävos som text i tidskriften.

Kommissionens arbeten kunna på grund av sin omfattning helt naturligt icke få påräknas utgivna annat än så småningom.

Sin första uppgift har kommissionen ansett vara att framlägga förslag till enhetstyper för brandredskap av ett sådant utförande, som enligt kommissionens mening skall tillgodose brandväsendets behov och fordringar. Tillgången på dylika förslag torde nämligen vara av betydelse för de allra flesta av landets brandchefer såsom ledning och stöd vid nyanskaffningar och sålunda också bliva våra samhällen till direkt nytta ur såväl praktisk som ekonomisk synpunkt. För detta ändamål har kommissionen ansett behövt att till avhandlande upptaga ej blott nytillkommen redskap utan även förut vanligen använd sådan, enär kompletteringar och anskaffningar härutinnan förekomma allt som oftast vid varje brandkår.

Kommissionens arbete är även avsett att bliva till gagn för fabrikanterna genom den ledning, som från brandväsendets utövare sålunda lämnas om redskaps utförande, vilket giver möjlighet till en tillverkning av standardtyper mot den mångfald av utföranden, som nu av fabrikanterna måste tillhandahållas. Givetvis avser kommissionen dock icke att på något sätt lägga hämsko på utvecklingen eller uppkomsten av nya anordningar eller uppfinningar.

Standardiseringsfrågans betydelse har även för brandkärernas räkning blivit alltmer framträdande speciellt genom det numera ofta förekommande samarbetet på brandplatserna såsom en följd av automobiliseringens vidgade möjligheter till lämnandet av släckningshjälp.

Riksförbundets Arbetskommission.

Fr. v. vice brandchefen N. Grönvall, Göteborg, Riksförbundets sekreterare kapten E. Gillner, f. brandchefen, överstelöjtnant R. Stridbeck, Borås, och brandchefen, H. Sellén, Stockholm.

Nedanstående Meddelanden hava av Arbetskommissionen utsänts:

Brandhjälm av aluminium samt brand-

kask av läder.

Larmrock.

Bälte (Skärp).

Bältyxa (Skärpyxa) och yxfodral.

Manskapslina.

Väv till sprängsegel.

Grenrör.

Strålrör.

Strålrörsmunstycke.

Bensinförgasningslykta med bilaga.

Golvsåg.

Bärbar slangrulle.

Förslag till brandbil med bogserad motorspruta.

Hakstege.

Seriekörning med motorsprutor.

Brandstationer, med tillhörande ritningar och arbetsbeskrivningar till olika brandstationstyper.

Slingar.

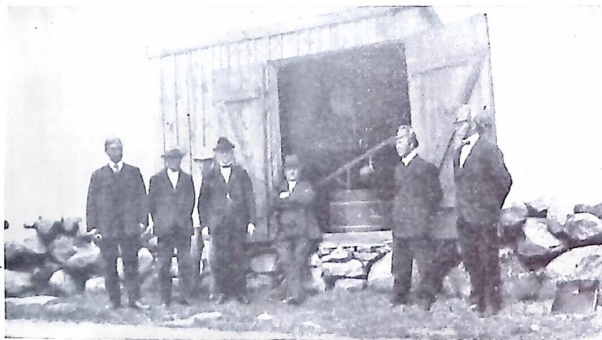
Hydrodynamik.

Brandsegel.

Skarvstegar av stålrör.

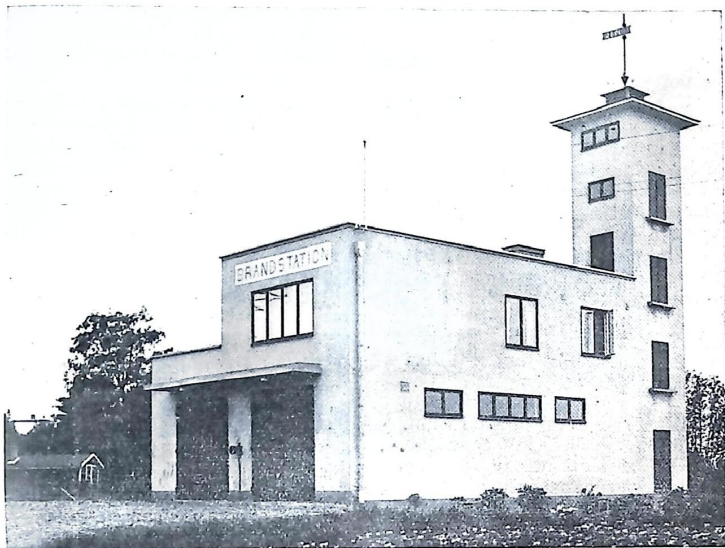
Bältyxa.

Brandbila.

En brandstation från förbundets tidigare år.

En brandstation byggd efter förbundets nuvarande ritningar.

Riksförbundets tidskrift och propaganda.

Det dröjde ända till år 1919 innan Riksförbundet fick en egen tidskrift. Tidigare hade förbundet för sina medlemmar prenumererat på den av fanjunkare Dencker i Landskrona utgivna *Tidskrift för Sveriges frivilliga brandkärer*.

Förbundets egen tidskrift, som till en början skulle utkomma med ett nummer i kvartalet, fick namnet *Tidskrift för landsbygdens brandväsende*. Till redaktör för densamma utsågs dåvarande v. brandchefen i Ystad, löjtnant A. Hæggström.

Ur prenumerationsanmälan må anföras följande:

"Tidskriftens uppgift blir att arbeta för

förbättrande av landsbygdens brandväsende, och kommer den helt naturligt att härvid i första hand taga sikte på den frivilliga brandkärsvärlden och dess utbredning.

Ordnande av brandväsendet på landet så väl som i de mindre samhällena är en angelägenhet, som i särskilt hög grad intresserar framför allt de ömsesidiga brandstodsbolagen. Dessa ha också utgjort den frivilliga brandkärsvärldens bästa och säkraste stöd.

Med tillhjälp av denna tidskrift hoppas Riksförbundet att än ytterligare kunna utveckla och befästa ett fortsatt samarbete med dessa anstalter, till nytta och välsignelse för den sak det här gäller att främja: ett bättre brandförsvar på vår landsbygd.

Riksförbundets Centralstyrelse hoppas alltså, att tidskriften inom dessa brandförsäkringsföreningar skall finna intresserad läsekrets."

Såsom kvartalstidskrift utgavs tidskriften till och med år 1923, men från och med 1924 utökades antalet nummer till 6.

År 1928 ändrades tidskriftens namn, i samband med förbundets omorganisation, till *Brandkårstidskrift* och i februari 1929 utsågs till redaktör Riksförbundets nytillsatte sekreterare, kapten E. Gillner.

Allt eftersom Riksförbundets förbättrade ekonomi givit möjligheter därtill har antalet nummer per år successivt utökats: 1930 till 8, 1934 till 9 och med 1936 till 10. Jämsides härmed ha centralstyrelsen och redaktören sökt kvalitativt höja tidskriftens text, främst genom införande av mångsidigt utvalda artiklar av erkända fackmän inom olika områden av brandväsendet. Ett särskilt anslag för honorering av sådana artiklar har sedan flera år stått till redaktörens förfogande.

Dels på grund av det oupphörligt ökade antalet brandkårer inom förbundet, dels på grund av ett väsentligt större antal prenumeranter har också upplagan vuxit från 1500 exemplar år 1929 till för närvarande 3500.

Utbyte med tidskrifter äger rum med såväl in- som utländska närstående organisationer.

Propagandan har givetvis haft ett betydelsefullt organ i den sålunda utvecklade tidskriften. För möjlighet att nå den stora allmänheten har brandkårsrörelsen främst att tacka den allmänna tidningspressen, med vilken Riksförbundet ständigt stått och fortfarande står

i livlig kontakt. I såväl huvudstads- som landsortspress förekomma ofta artiklar om förbundets verksamhet och landvinningar.

Direkt från sekretariatet hava utgått artiklar i en del tidskrifter, särskilt avseende att göra förbundets verksamhet känd inom ungdomsrörelser och sammanslutningar av skilda slag i landet. Till största möjliga publik vände sig en artikel i 1931 års almanacka, författad av kaptenerna Götherström och Gillner och rubricerad *Brandfara, brandskydd och eldsläckning*.

Även filmen och radion ha i viss utsträckning kommit till användning i propagandans tjänst. Riksförbundet har nämligen — med understöd av statsmedel — låtit inspela en propaganda- och instruktionsfilm, *Till kamp mot vådelden*, vilken visats på ett stort antal platser från översta Norrland till Skåne. Sekreteraren har hållit radioföredrag om *Landsbygdens brandväsende* samt om förbundets verksamhet i samband med radierandet av en frivillig brandkårs alarmering och utryckning.

Som ett led i propagandarörelsen har man slutligen sökt utnyttja förbundets årsmöten, som varit förlagda i olika delar av landet. Å dessa möten förekomma nämligen regelmässigt instruktiva föredrag i aktuella frågor rörande brandväsendet, demonstrationer av brandmateriel, brandkårsuppvisningar m. m. Ordföranden brukar då även lämna en översiktlig redogörelse för Riksförbundets verksamhet under det gångna året.

Samarbete med andra organisationer.

För att utreda möjligheten för ett samarbete med *Svenska Brandskyddsföreningen* tillsattes av Riksförbundet den 23 aug. 1926 en kommitté, bestående av landshövding Nilsson, major Stridbeck och direktör Bylund. Brandskyddsföreningen ställde sig välvilligt till förslaget om samarbete samt utsåg även för sin del förhandlingsdelegerade. Sedan landshövding Nilsson år 1929 avgått ur samarbetsdelegationen, fick denna följande sammansättning: från Riksförbundet herrar Stridbeck och Bylund och från Brandskyddsföreningen herrar Svinhufvud och Graneli.

Bland resultaten av samarbetsdelegationens verksamhet må framhållas utgivande av *Utbildningsreglemente för brandkärer*. Detta reglemente fyllde ett länge känt behov beträffande utbildningens bedrivande vid alla brandkärer, såväl större som mindre. En annan för eldsläckningsväsendet mycket viktig, men segsliten fråga, till vars lösning delegerade bidragit, är *ordnandet av släckningshjälp*, vilken nu tack vare brandförsäkringsbolagens *överenskommelse* synes hava blivit tillfredsställande reglerad från både bolagens och brandkärernas synpunkt.

Under senare år har samarbetet omhänderhaft av de båda sekretariaten.

Just nu aktuella frågor äro:

Utarbetande av en eldsläckningslära.

Föranstaltande av en utredning såsom grundval för framställning

om ordnande av en eller flera av staten understödda brandtekniska yrkesskolor för utbildning av brandmän, brandunderbefäl och brandbefäl.

Samtliga telefonstationers öppet-hållande efter expeditionstidens slut i och för alarmering av brandkår.

Sveriges Skorstensfejaremästares Riksförbund och *Svenska Brandkärernas Riksförbund* hava under årens lopp haft ett stort antal ärenden av gemensamt intresse, vilka såväl skriftligen som muntligen varit föremål för överläggningar och diskussioner.

Med *Sveriges Standardiseringskommission* pågår ett samarbete för att få till stånd en standardisering av brandmateriel. En sådan standardisering av brandmateriel, vilken ur flera synpunkter är av behovet påkallad har ännu icke av ekonomiska skäl påbörjats, men utredning om dess rationella planläggning pågår och statsanslag har begärts härför, varjämte Riksförbundet och Brandskyddsföreningen anslagit medel härtill.

Bland andra institutioner och myndigheter, som förbundet samarbetat med, må nämnas *1934 års Sakkunnige rörande ungdomsarbetslösheten* — förslag har uppgjorts till vissa lämpliga arbeten för arbetslös ungdom, nämligen byggande av branddammar och brandbrunnar — samt *Kungl. Socialdepartementet* rörande förslag till plan för utredning om arbetstidsförhållandena vid yrkesbrandkärerna.

Ur förbundets verksamhet i övrigt.

Vid arbetsutskottssammanträde den 10 okt. 1912 föredrogs ett av herrar Tollin, Dencker, Hansson och Åkesson uppgjort förslag till brandstadga för rikets landsbygd, utskottet beslöt att överlämna det samma till Centralstyrelsen med tillstyrkan och Centralstyrelsen beslöt den 2 nov. 1913 att vidarebefordra förslaget till vederbörande departementschef. Den 22 aug. 1914 avlät Centralstyrelsen en skrivelse till Kungl. Maj:t om utfärdande av en för landsbygden gällande brandstadga att tjäna till ledning för utarbetande av brandordningar i kommunerna.

År 1914 den 12 dec. hölls på Centralstyrelsens inbjudan ett sammanträde med representanter för brandförsäkringsinrättningar i landet för att överlägga om behovet av en brandstadga för rikets landsbygd, varvid följande resolution antogs:

"Representantmötet vill på det livligaste framhålla behovet av en brandstadga för rikets landsbygd samt instämmer på grund härav till alla delar i den av Centralstyrelsen för Riksförbundet av Sveriges frivilliga brandkärer gjorda underdåniga hemställan till Kungl. Maj:t om vidtagande av åtgärder för att en sådan brandstadga snarast måtte komma till stånd."

Först i december 1918 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté att verkställa revidering av brandstadgan för rikets städer samt att utreda, i vad mån några allmänna bestämmelser jämväl för rikets landsbygd i brandskyddshänseende kunde erfordras. Kommittén hade sitt betänkande färdigt år 1921. År 1923 den 15 juni fastställdes den nya brandstadgan, vilken som bekant även innehåller bestämmelser angående landsbygden.

Enligt denna brandstadga skola länsstyrelserna tillse att brandskyd-

det tillfredsställande ordnas även inom tätbebyggda områden på landsbygden, industri- och järnvägssamhällen m. fl. I vilken utsträckning 1923 års brandstadga bragts i tillämpning för områden på landsbygden och brandordningar till följd härav fastställts av vederbörande länsstyrelse är icke till fullo känt, men att brandväsendet på grund av denna stadga blivit ordnat i en hel del industri- och järnvägssamhällen samt delar av tätbebyggda kommuner kan med stor tillfredsställelse konstateras.

År 1914 anordnade förbundet en baltisk kongress i Malmö med utländska deltagare till ett antal av c:a 100 st. För den frivilliga brandkårsrörelsen i vårt land blev denna kongress betydelsefull dels genom de personliga förbindelserna med representanter för grannländernas frivilliga brandkärer och dels genom den uppmärksamhet, som kom att fästas på verksamheten i vårt land.

Samma år avläts en skrivelse till Kungl. Maj:t med underdånig framställning,

"att lämpliga åtgärder måtte vidtagas fortast möjligt för att ordnade räddnings och utrymningsövningar i och för förebyggande av olyckor vid eldsvådor, brandalarm och andra panikfall införas i landets skolor samt att lämplig handledning för detta ändamål blir utarbetad."

Denna skrivelse resulterade uti en cirkulärskrivelse från Folkskolestyrelsen den 12 mars 1915 med anbefallande av och anvisning för dylika övningar.

År 1915 gjorde förbundet underdånig framställning till Kungl. Maj:t med anhållan,

"att Kungl. Maj:t täcktes taga under övervägande de snara åtgärder, som äro behöfliga för att bereda nödigt skydd vid elfdara åt dem, vilka bo å vid

brunns-, bad- och kurorter belägna hotell samt andra åt gästerna till bostäder upplåtna byggnader."

Denna skrivelse bidrog i viss mån till tillkomsten av brandsäkerhetsbestämmelserna i Kungl. Maj:t nådiga stadga angående hotell- och pensionatsrörelse av den 8 juni 1917.

Då under den s. k. kristiden flera eldsvådor förintade stora lager av livsmedel, avlät förbundets Centralstyrelse år 1917 en skrivelse till Folkhushållningskommissionen med framhållande av nödvändigheten att vederbörande kristidsorganisationer ägnade sin uppmärksamhet åt den fara för vår folkförsörjning, som eldsvådorna innebära. Resultaten av denna skrivelse blev att F. H. K. lät genom sakkunnig person utarbeta särskilda anvisningar till skydd mot eldsvådor.

År 1932 fastställdes nedanstående *Arbetsplan för Svenska Brandkärernas Riksförbunds centrala organ*.

Då det ansetts önskvärt att till stadgarnas sammanfattande föreskrifter om Riksförbundets uppgifter foga några mera utformade riktlinjer för den verksamhet, genom vilken dessa uppgifter skola fullföljas, har Centralstyrelsen fastställt följande arbetsplan att tjäna till ledning för såväl Centralstyrelsen själv, som verkställande utskott och Riksförbundets funktionärer.

1. Organiserandet av brandkårsförbundet (för län eller landskap) såsom mellanled mellan Riksförbundet och de lokala brandkärerna är av grundläggande betydelse för hela verksamheten. Riksförbundet bör så långt det förmår verka till att brandkårsförbunden erhålla erforderliga anslag av de brandförsäkringsinrättningar, som verka inom respektive län (landskap).

2. Riksförbundets organ böra regelmässigt följa brandkårsförbundets arbete, tillhandagå med råd och anvisningar, samt där så finnes lämpligt, genom besök förskaffa sig direkt kännedom om brandkårsförbundets förhållanden.

3. Brandkärer för vilka brandkårsförbundet ännu icke bildats, stå under direkt tillsyn av Riksförbundets sekreterare (konsulent utan distrikt), vilken även skall i den mån tid och medel kunna beredas, biträda vid nyorganisation eller reorganisation.

4. Broschyrer och redogörelser rörande olika sidor av Riksförbundets verksamhet böra utarbetas, allteftersom Riksförbundets ekonomi det medgiver och lämpliga författare stå till buds, för att användas dels till propaganda bland allmänheten och hos brandstodsblagen samt dels såsom handledning för brandkärerna. Härvid uppmärksammas såväl organisatoriska frågor exempelvis om olika brandkårsorganisationer för olika typer av samhällen, om grunder för lokala brandordningar, om reglementen och instruktioner, som tekniska spörsmål t. ex. typer av sprutor och annan brandredskap, spruthus och brandstationer, alarmsystem, anordningar för vattentillgång till eldsläckning o. d.

5. Propagandamateriel i bilder, för skioptikon eller film är synnerligen behöfligt. Såsom lämpliga ämnen för bildserier kunna nämnas eldsvådor och därav föranledda härjningar, brandkårsövningar och brandstationer, olika slag av materiel, främst sprutor (i verksamhet), livräddningsredskap och dylikt. Riksförbundet bör söka systematiskt åstadkomma ett sådant bildarkiv att användas för dess egen verksamhet, exempelvis vid årsmötena samt för utlåning (eller uthyrning) till brandkårsförbunden.

6. Instruktionskurser för brandkonsulenterna äro nödvändiga för att giva stadga åt dessas verksamhet ute i bygderna. Den goda början, som gjordes genom konsulenternas tvådagarsmöte i samband med Riksförbundets årsmöte 1930 bör fullföljas, så att instruktionskurserna bli en fast institution. Beträffande ämnen för kurserna hänvisas till en särskilt utarbetad allmän programbilaga, ur vilken för varje kurs kan uttagas vad som lämpligen medhines under den disponibla tiden med aktgivande på nödvändigheten att systematiskt genomföra olika områden av brandväsendet.

7. Riksförbundets årsmöten böra i anslutning till vad som redan begynts, så anordnas, att programmet vid sidan av allmänna förbundsangelägenheter i största möjliga utsträckning upptager yrkesdrag och diskussioner i aktuella yrkesfrågor för brandmännen samt lämpliga demonstrationer av modern brandmateriel, allt i syfte att göra mötena lärorika och tilldragande för landets brandmän, och att bland allmänheten göra propaganda för Riksförbundet. Med hänvisning härtill torde Riksförbundet kunna i lämplig form verka för att representanter för brandkärer söka och erhålla anslag av vederbörande lokala myndigheter för deltagande i årsmötena. Tid och plats för mötena böra bestämmas i början av varje år för att möjliggöra största möjliga anslutning.

8. Aktiv medverkan för brandmaterielens förbättring bör upptagas av Centralstyrelsen, i samarbete med Brandskyddsföreningen, brandstodsbolagen och Statens provningsanstalt, exempelvis beträffande lämpliga typer av brandbilar och bärbara motorsprutor, användning av lättmetall i olika slags redskap m. m. Det är av stor vikt att Riksförbundet direkt deltagar i utprovning och bedömning av materiel för att kunna med stöd av egen erfarenhet lämna de bästa möjliga anvisningar angående nyanskaffning till de brandkärer, som begära råd.

Då brandmaterielens tekniska utveckling är både omfattande och snabb, synes lämpligt att anmoda ett mindre antal sakkunniga brandmän att bilda en särskild arbetskommission för denna verksamhetsgren.

9. Samverkan med andra organisationer, som hava betydelse för brandväsendet främst Brandskyddsföreningen, brandstodsbolagens sammanslutningar och deras kommitté för eldsläckningsväsendets ordnande samt Statens provningsanstalt bör planmässigt eftersträvas även på andra områden än det i p. 8 angivna. Med Stadsförbundet, Landskommunernas förbund, Jordbrukarungdomens riksförbund och vissa tekniska korporationer torde likaledes visst samarbete kunna med ömsesidig fördel ifrågakomma.

10. Brandkärstidskriftens utveckling såväl kvalitativt som kvantitativt kräver särskild uppmärksamhet, eftersom tidskriften utgör ett av de verksamaste medlen för den centrala organisationens kontakt med brandkärerna och för överbringande till dessa av såväl organisatoriska som tekniska anvisningar. Den utökning av tidskrifthäftenas årliga antal och den förstärkning av innehållet genom lämpligt valda fackmässiga artiklar, som försöksvis påbörjats år 1930, bör energiskt fullföljas efter måttet av Riksförbundets ekonomiska och redaktionella resurser. Önskvärt är att så snart som möjligt komma fram till ett tidskriftnummer för varje månad med alltid aktuellt innehåll.

11. Utgivande av läroböcker för brandmän har lyckligt inletts, dels med det i samarbete med Brandskyddsföreningen tillkomna utbildningsreglementet, dels genom ett flertal av Riksförbundet utgivna broschyrer. Ytterligare systematiskt sammanförda handböcker äro påtagligen behöfliga för de brandmän vid mindre brandkärer, som ej hava tillfälle till egentlig fackutbildning, såsom beträffande rationella anordningar av släckningsarbetet under olika förhållanden (släckningstaktik och släckningsteknik), motorsprutornas körning och avhjälpan av uppkomma fel å densamma, effektiva leveransprov o. d. Riksförbun-

det torde av ekonomiska skäl vara nödsakat till försiktighet i fråga om nya kostsamma publikationer, men det är angeläget att taga sikte på en fortsättning av lärobokutgivande så snart möjlighet härtill gives.

12. Understödjande av studieresor för brandmän är ett önskemål som förtjänar uppmärksamhet. För de mindre brandkärernas ledare skulle det vara synnerligen betydelsefullt att kunna inhämta kunskaper och erfarenheter vid större, högt stående svenska brandkärer, för brandkonsulenterna även att göra studier på lämpliga platser utomlands. Då de knappa medel, som Centralstyrelsen nu disponerar, icke medgiva anslag för dylikt ändamål, torde man vara hänvisad till att i samarbete med Brandskyddsföreningen åstadkomma understöd (stipendier) till brandmän för studieresor genom särskilda bidrag från korporationer eller enskilda, vilka kunna intresseras för denna angelägenhet, helst i den form, att Centralstyrelsen genom sitt verkställande utskott blir den myndighet, som efter granskningar av ansökningar och studieplan utdelar understöden samt kontrollerar deras användning.

Program för instruktionskurser för brandkonsulenter.

1. Kursernas ändamål skall vara att bereda bästa och största fröruktningar för ett verksamt arbete av brandkonsulenterna beträffande såväl organisationsverksamheten som brandkårsutbildningen;

att få detta arbete i hela landet enhetligt inriktat och lagt i anslutning till Riksförbundets mål och uppgifter samt att sålunda nå goda och snabba resultat.

2. Kursernas förläggning bör ske till brandkår, där goda medhjälpare finnas att tillgå och där stor tillgång finnes på modern brandredskap. Endast för det fall, att Riksförbundets årsmöte förläges till ort, där dessa betingelser förefinns, bör brandkonsulentkurs anordnas i anslutning till årsmöte.

3. Antalet kurser och deltagare.

Nu i början torde vara nödvändigt, att en kurs anordnas varje år för samtliga brandkonsulenter, dels för att få i gång arbetet enligt Riksförbundets enhetliga arbetsplan, dels på grund av den fortgående tillkomsten under närmaste åren av nya brandkonsulenter i flera län och dels emedan ett genomgående kursprogram icke torde medhinnas under enbart ett år. När emellertid de flesta brandkonsulenterna sålunda informerats, torde därefter bliva tillräckligt med en kurs vart annat eller vart tredje år för att

utvecklingen skall kunna följas. För enskilda under mellantiden möjligen tillkommande brandkonsulenter, kan Riksförbundet sedan troligen få någon större brandkår, att åtaga sig utbildandet av dylika konsulenter. I kurserna böra brandbefäl, som aspirera på brandkonsulentbefattning, få deltaga på egen bekostnad.

4. Brandkonsulentkurserna anordnas av Centralstyrelsen, som även bestrider kostnaderna för desamma.

5. Ämnen vid kurserna.

a) Instruktioner och föredrag.

Meddelande om Riksförbundets organisation, verksamhet och härför tillhandahållna hjälpmedel.

D:o d:o tillvägagångssättet vid bildandet av brandkårer.

D:o d:o årsmötens anordnande vid brandkårsförbund.

D:o d:o instruktionskursers anordnande vid brandkårsförbund.

Genomgång av: Utbildningsreglementet för brandkårer (praktiskt).

D:o d:o Utbildningens planerande och bedrivande.

D:o d:o Exempel på brandkonsulents övningar av brandkår.

D:o d:o Eldsläckningsförfarande.

D:o d:o Livräddning.

D:o d:o Å motorsprutor vanligast uppkommande fel och deras avhjäljande.

D:o d:o Leveransprov utförande.

D:o d:o Kemiska eldsläckningsapparater (Statens provningsanstalts cirkulär).

D:o d:o Litteratur, utgiven av Riksförbundet.

D:o d:o Brandväsendet berörande lagar och förordningar, såsom brandstadgan, byggnadsstadgan, förordningen om elfarliga oljor, förordningen om explosiva varor, ordningsstadgans bestämmelser med hänsyn till skydd mot eld, motorfordonsförordningen och hotellstadgan.

D:o d:o Utgivna, lämpliga bestämmelser beträffande biografer och förevisning av film, bibliotek, arkiv, garage och teatrar.

D:o d:o Byggnadstekniska anordningar beträffande skolor, vindar, samlingslokaler.

Förebyggande brandskydd (genom medverkan av Brandskyddsföreningen).

Lämpligt torde vara, att varje brandkonsulent anmodas utarbeta ett föredrag om visst ämne och föredrager detta på kursen samt att föredraget sedan eventuellt utgives i tryck.

År 1933 utgav Riksförbundet en årsbok, innehållande dels fackartiklar, dels data rörande de samhällen, där respektive brandkårer hava sin verksamhet förlagd, samt dels redogörelse för samhällenas brandväsende.

År 1936 har på förbundets expedition på uppdrag av *Civila Luftskyddsutredningen* uppgjorts en sammanställning över brandkårer i riket, vilken sammanställning som bilaga åtföljt utredningens till Kungl. Maj:t ingivna "Betänkande angående det civila luftskyddet".

På förbundets förlag hava utgivits följande broschyrer:

Stadgar för Svenska Brandkärernas Riksförbund.

Normalstadgar för Brandkårsförbundet.

Normalstadgar för frivilliga brandkårer.

Anvisningar angående uniformering.

Medaljreglemente för Svenska Brandkärernas Riksförbund.

Grunder och principer för brandväsendets ordnande i våra samhällen och på landsbygden.

Allmänna grunder och förfaringsätt vid eldsläckning.

Eldsvådors förebyggande, handledning för brandcheferna i våra mindre samhällen.

Några ord om brandsignaleringens betydelse för brandskyddet.

Allmänna synpunkter för brandkårsövningars anordnande vid de mindre brandkärerna.

Fabriks- och Bruksbrandkärers organisation och utbildning.

Instruktion för motorsprutskötare. Synpunkter vid inköp av sprutor samt om leveransprov av sprutor.

Handledning angående brand- och explosionsfarliga kemikalier, gaser m. m. samt deras behandling vid eldsvådor.

Brandmaterielens utveckling 1912—1937.

Den frivilliga brandkårsrörelsens synnerligen raska frammarsch har tvingat fram en kraftig utveckling inom brandredskapsområdet, speciellt då av motorsprutor och brandautomobiler. Dessas utveckling föreför rätt stora likheter, beroende på att gemensamt för båda är en så viktig detalj som bensin-motorn.

Det är endast något mer än 25 år sedan den första svenska bensinmotordrivna sprutan såg dagens ljus och någon egentlig fabrikation av motorsprutor igångsattes ej förrän 1912, d. v. s. för jämnt 25 år sedan.

År 1908—09 upptog A.-B. Henrikssons Sprutfabrik & Mek. Verkstad i Stockholm tillverkningen av en kombinerad handkraft- och motorspruta, å vilken pumpverket, som var av i stort sett samma konstruktion som å de större handkraftsprutorna, de s. k. kommunsprutorna, genom omkastningsanordning kunde drivas antingen för handkraft eller medelst en bensinmotor. Hela sprutverket var placerat å en fyrhjulig vagn, avsedd för transport med hästar.

Ökade fordringar på såväl vattennängd som tryckhöjd tvingade fram en enbart motordriven spruta och i samband härmed omarbetades pumpkonstruktionen, så att denna kom att mera likna ångsprutepumparnas. Hittills hade kolvpumparna varit kopplade till sina bensinmotorer via en kuggväxelåordning, men år 1910 framkom den av Ludwigsbergs Verkstads A.-B., Stockholm, konstruerade *expresskolvpumpen*, vilken var direktkopplad till sin drivmotor. d. v. s. arbetade med samma varvtal som denna. Trots att pumpen var försedd med gruppventiler med liten ventillyft-höjd, hade man på grund av det re-

lativt höga slagantalet, 500—800 per minut, svårt att få ventilerna att hålla. Redan år 1914 avlöstes expresspumpen av den bekanta *Revolverpumpen*, även denna direktkopplad till sin drivmotor.

Denna kolvpumpkonstruktion hör väl till de mest geniala som överhuvudtaget gjorts, men, det måste tyvärr finnas ett men, Revolverpumpen var på grund av sina många och stora friktionsytor rätt känslig för föroreningar i vattnet, vilket bidragit till att den så gott som fullständigt försvunnit ur marknaden som brandpump.

Ungefär samtidigt med Revolverpumpen framträdde ännu en spruttyp, nämligen den Henrikssonska *friloppskolvpumpen*, även denna av genialisk konstruktion fastän av mera konventionell art än Revolverpumpen, vilken ju helt bröt mot alla tidigare kolvpumpkonstruktioner. Dessa båda spruttyper dominerade praktiskt taget sprutmarknaden ända fram till åren 1923—1924.

Vid denna tid började *centrifugalpumpen* mera allvarligt taga upp konkurrensen med kolvpumparna. Emellertid hade dock centrifugalpumpen så tidigt som 1912 funnit användning som transportabel sprutpump, i det att A.-B. de Laval's Ångturbin å upptog tillverkningen av brandcentrifugalpumpar, vilka huvudsakligen monterades å brandautomobiler.

Dessa *brandcentrifugalpumpar* skiljde sig ej avsevärt från de normala stationära pumparna, med undantag av att de voro försedda med en särskild rotationspump för evakuering av sugslang etc. Dessa brandcentrifugalpumpar utfördes till en början vanligen med fyra seriekopplade skovel-

hjul, samt för ett varvantal av 1450 å 2000 per minut. Dåtida bensinmotorer arbetade ju med varvantal på 600 å 800 per minut, vilket nödvändiggjorde en kuggväxelanordning mellan pump och motor. Centrifugalpumpens verkningsgrad var även avsevärt sämre än kolv- och rotationspumparnas, varför till densamma erfordrades betydligt större drivmotor.

Allt detta gjorde, att motorsprutor med centrifugalpump, avsedda för transport medelst hästar eller manskap, blevo synnerligen tunga och dyra och följaktligen ej funno någon större avsättning.

Hopbyggnadssättet för samtliga hittills nämnda brandsprutor var tämligen lika. Pump och motor monterades å en kraftig Ubalkskonstruktion, och förenades vanligen pump och motor medelst en för hand tillslagbar konisk friktionskoppling. Det hela placerades å en två- eller fyrehjulig vagn försedd med järnbandade träkerhjul av s. k. artillerityp. Skulle vagnen dragas av hästar, utrustades den med kuskbock, verktygs- och redskapslädor, upphängningsanordningar för sugslangar, stegar, slangrullar etc. Var sprutan avsedd att transporteras medelst manskap, inskränktes denna extra utrustning i någon mån, men blev dock tyngden för en dylik spruta högst avsevärd.

Så t. ex. vägde en två-hjulig motorspruta med en kapacitet av 300 minutlitrer vid 9 kg/cm² tryck 650 å 750 kg. och en fyr-hjulig spruta med en kapacitet av 800 minutlitrer vid samma tryck 1300 å 1600 kg.

Som sagt dröjde det ända fram till 1923—1924, innan centrifugalpumpen mera på allvar tog upp konkurrensen med kolvpumparna. Impulsen härtill var, att en del utländska motorsprutor åren efter världskriget visade sig i allt större antal på den svenska marknaden. På dessa sprutor hade man gått in för användandet av mera hastigående motorer och pumpar, vilket

gjorde, att vikten blev avsevärt lägre än å tidigare motorsprutor med kolv-, rotations- eller centrifugalpumpar, varför automatiskt även följde en sänkning av prisnivån.

Detta hade till påföljd, att de firmor, som tidigare sysslat med kolv- och rotationspumpar, nu blevo nödsakade att även upptaga fabrikanationen av brandcentrifugalpumpar.

Dessa pumpar voro helt och hållet specialbyggda för sitt ändamål samt vanligen utförda med tre seriekopplade skovelhjul, och för ett varvtal från 1800—2700 per minut. Pumparna voro vidare utförda med pumphus av gjutjärn, försett med s. k. kyl- eller värmemantel samt med mellanväggar, skovelhjul, tätningsringar, axelfoder etc. av metall. Kopplad antingen direkt med friktionskoppling eller via kuggväxel till pumpen fanns den för centrifugalpumpen nödvändiga evakueringspumpen.

Då i landet ej funnos några lämpliga bensinmotorer för högre varvtal, var man alltjämt hänvisad till att använda kuggväxel mellan pump och motor, vilket gjorde, att sammanbyggnadsformen fortfarande mest liknade den för kolvpumparna vedertagna. Efter några trevande och ångsliga försök vågade man sig på att som drivmotor använda mera hastigt gående automobilmotorer, vilka därvid direktkopplades till pumpen utan mellanliggande kuggväxel. Dessa försök präglades dock ej av någon större framgång.

Först med att Aktiebolaget Pumpindustri (A P I), Göteborg, upptog tillverkningen av motorsprutor, kommo vi in på den moderna typen, d. v. s. den lättare bogserbara motorsprutan. Givet är, att denna bogserbara typ hunnit passera en hel del mellanstadier innan den nått sin nuvarande utformning. Dessa bogserbara motorsprutor belamrades ej med en massa onödig utrustning, utan inskränkte sig denna till sugslangar, bottenven-

til och nödiga verktyg. Tryckslangar, grenrör, strålrör etc. placeras å den bogserbara bilen eller transporterades på annat sätt till eldsläckningsplatsen.

Pumpindustri började sin tillverkning med en typ om c:a 800 à 900 minutliter vid 9 kg. tryck, vilken spruta var försedd med Pentamotor, kopplad till pumpen via en i motorn inbyggd kuggväxel. Denna byggnadsform möjliggjorde, att såväl dimensioner som vikt å sprutan fick en avsevärd pressning nedåt i jämförelse med i landet tidigare tillverkade sprutor. Det var denna spruttyp som sedermera något förstörades och godkändes som 1000 minutlitersspruta. 1926 upp tog Pumpindustri tillverkningen av en bär- och bogserbar spruta, vilken senare godkändes för en kapacitet av 600 lit./min. vid 9 kg/cm² tryck. Vikten å den bärbara delen var endast c:a 200 kg. De centrifugalpumpar, som här användes, voro tvåhjuliga samt avsedda för ett varvtal av 3000—3300 per minut. Pumparna gjordes helt av metall.

Ytterligare en tillverkare av motorsprutor erhöil landet år 1927, då L. A. Larssons Gjuteri & Mek. Verkstad (Albin), Kristinehamn, i gångsätte tillverkningen av en 1000-litersspruta av i stort sett samma utförande som 1000-liters API-sprutan.

Ungefär samtidigt satte även V. Svalins Mek. Verkstad (Aqua), Nyköping, igång med tillverkning av motorsprutor av mindre storlekar för kapaciteter upp till 500 minutliter. Tillverkningen av Aqua-sprutorna nedlades dock redan efter några få år.

Dessa API- och ALBIN-sprutor konstruerades särskilt med tanke på våra stränga vinterförhållan-

den. För den skull försågos sprutorna med särskilda uppvärmningsanordningar medelst de varma avgaserna från motorn, vilka passerade det med värmemantel omgivna pumphuset. Evakueringsanordningen utgjordes av den vanliga kapselpumpen.

Under de senare åren har ytterligare tre tillverkare av motorsprutor tillkommit, nämligen Allmänna Brandredskapsaffären (A B A), Stockholm, Lindås Gjuteri & Formfabriks A.-B. (Herkules), Lindås, samt Wilh. R. Ruberg (RC), Kristianstad.

Under de senaste 6 à 7 åren ha dessa olika sprutfabrikanter förbättrat sina alster och utökat antalet sprutstorlekar. Uppvärmningsanordningarna för sprutorna ha utförts i olika varianter, sålunda dels uppvärmning medelst avgaserna och dels medelst varmvatten från motorns kylvattensystem. Evakueringsanordningen har utförts enligt skilda system, nämligen som kapselpump, vattenringpump eller avgasejektor. Vidare har å de största typerna motorerna försetts med fullständig elektrisk utrustning, möjliggörande självstart å motorn samt elektrisk belysning. Vikten å de bogserbara sprutorna har trots ökning av vattenmängden pressats ned mer och mer. Den stora skillnaden mellan en spruta av årgång 1923—1924 och en årgång 1937, framgår bäst genom en jämförelse av vikten. En 1000-litersspruta av år 1923 vägde sålunda 1500 à 2000 kg., då en spruta av samma kapacitet nu ej väger mer än 600 à 650 kg., samt en spruta om 2000 lit./min. c:a 850 kg.

De av Svenska Brandtarifföreningen godkända sprutorna av svensk tillverkning äro följande:

ABA	1200	1200	lit./min. vid 9 kg/cm ² .
	1600	1000	" " "
ALBIN	25	700	" " "
	30	800	" " "

ALBIN	35	1000	lit/min. vid 9 kg/cm ₂ .
	50	1600	" " "
API	80	600	" " "
	100	1000	" " "
	101	1200—1300	" " " (under provn.)
	120	1800	" " "
Stora Herkules		1500	" " "
R. C. 6		1300	" " "
	7	1700	" " "

I samband med utvecklingen av motorsprutorna, bör även behandlas motoriseringen av utryckningsfordonen vid brandkärerna inom landet. Denna motorisering har helt tillkommit under de senaste 25 åren, och har utvecklingen här givetvis gått i samma raska takt som för automobilerna.

Under de första 20—22 åren ha brandbilskarosserierna varit varandra tämligen lika, men under senaste tiden har man gått över till nya typer med tvärställda säten i stället för de tidigare använda längsgående sätena, och har man t. o. m. kommit ännu längre i det att såväl förarum som manskapsäten blivit helt inbyggda. Denna nya bygnadsform har givetvis den allra största betydelse för de frivilliga brandkärerna, med deras i regel betydligt längre utryckningssträckor än stadsbrandkärerna.

Brandbilspumparna hava följt pumparna å de bogserbara sprutorna i rätt hög grad; men man kan konstatera, att centrifugalpumpen tidigare framkommit som brandbilspump. Kapaciteterna å dessa brandbilspumpar ha undergått ständiga öknings, vilket givetvis har sin naturliga förklaring däri, att bilmotorerna blivit kraftigare och kraftigare. Sålunda utföras de moderna brandbilspumparna för vattenmängder varierande mellan 1600 och 2000 liter/min. vid 9 kg/cm² tryck.

Tillkomsten och den ökade utvecklingen av motorsprutorna, har givetvis även ställt strängare fordringar på de övriga brandredskapen, normalkoppling, tryckslang,

strålrör, munstycken, brandposthuvuden etc. ha succesivt blivit underkastade mer eller mindre genomgripande förändringar, vilka i regel haft till följd lättare och mera bekväma redskap. Av strålrörsmunstycken har ju under de gångna åren kommit en hel del nya typer i marknaden, av vilka många emellertid åter försvunnit, då de blivit ersatta av lämpligare materiel. De f. n. mest använda munstyckstyperna äro givetvis trappmunstyckena med fyra olika munstycksöppningar samt det Mohlinska universalmunstycket, vilket medger en avpassning av vattenstrålen allt efter uppgiften.

För brandredskapen har numera även lättmetallen tagits i bruk med växlande framgång. Vi torde emellertid numera ha kommit fram till sådana lättmetallslegeringar som kunna anses besitta tillfredsställande hållfasthet och korrosionsmotstånd. Det är icke enbart de rena brandredskapen, såsom strålrör etc., som utföras av lättmetall, utan användes dessa legeringar numera även för slangrullar, slanghållare, slangbindor o. s. v.

De mekaniska stegarna ha under de senaste 25 åren blivit utsatta för en genomgripande förändring, då däremot skarv- och hakstegarna äro tämligen oförändrade i den mån det gäller stegar av trä. Däremot har under de senaste fem åren kommit fram en helt ny stegtyp av stålrörs- eller lättmetallrörsprofiler. Stegar av dessa materiel göras såväl i form av skarvstegar som hakstegar och utskjutstegar.

Bland utrustningspersedlarna för brandmän, är egentligen hjälmarna den enda detalj som undergått någon högre grad av förändring, vilket även skett på de allra senaste åren. Läderhjälmarna ha sålunda praktiskt taget övergivits, på grund av deras tråkiga benägenhet att vilja krympa. Dessa ha ersatts av aluminiumhjälmarna och fiberhjälmarna, men synes f. n. en tendens till en övergång även från dessa hjälmtyper till brandhjälmarna av stål, vilka ha en utomordentlig hållfasthet.

Gasskyddsmaterielen ha ju tillkommit helt och hållet under de gångna 25 åren, och ha, till stor del tack vare under världskriget gjorda erfarenheter, nått en hög grad av fulländning. Även här ha dock de senaste åren givit nya erfarenheter, vilka närmast äro av negativ art, i det att brandmännen visat benägenhet att överskatta filterredskapens användbarhet, vilket försakat flera olycksfall.

De kemiska eldsläckningsapparaterna för förstahandssläckning ha ju även kommit till på det senaste kvartsseklet, och finns härav en

mängd skilda typer, avsedda för släckning av olika objekt.

Ett nytt eldsläckningsförfarande har även framkommit, nämligen skumsläckningsförfarandet. Från begynnelsen alstrades ju skum för eldsläckningsändamål på kemisk väg, vilket förfarande trängts ut av det mekaniska skummet. Det är ännu ej tio år sedan de båda danskarna Schröder och van Deuers gjorde sin uppfinning angående framställningssätt av mekaniskt skum medelst luftpump och en särskild piskanordning. Denna anordning monteras i regel å en brandautomobil, men finnas även stationära utföranden vid industrier och oljedepåer. Ytterligare en metod för framställning av mekaniskt skum, finnes, nämligen det s. k. „Komet-skumstrålröret,, i vilket skummet alstras i själva strålröret. Fördelen med detta aggregat är, att strålröret kan anbringas å en tryckslang, vilken som helst, så att exempelvis från en motorspruta samtidigt såväl skum som vatten kan uttagas. Dessutom kan medelst Komet-förfarandet erhållas stora kapaciteter per tidsenhet.

Slutord.

Eldens härjningar beräknas åsamka vårt land förlust i ekonomiska värden till det väldiga beloppet av 30 å 35 millioner kronor årligen. Allt för ofta gå även människor och husdjur förlorade vid dessa härjningar, framförallt vid eldsvådor, som inträffa å orter med inga eller otillfredsställande anstalter för brandsläckning. Att såsom Riksförbundet gjort uppkalla befolkningen till ett i möjligaste mån verkningsdugligt självförsvar mot sådana olyckor genom att or-

ganisera ett effektivt brandväsende i hela landet, särskilt å landsbygden, torde få anses som ett i hög grad landsgagneligt verk. Den här givna översikten över det arbete förbundet utfört under sin nu 25-åriga tillvaro bör kunna giva en föreställning om vad som genom detta arbete uträttats. Förbundet vågar betrakta det såsom en för hela landet angelägen sak, ett verkligt statsintresse, att dess verksamhet erhåller erforderligt stöd.